

PAPER DETAILS

TITLE: Bir Danistay Karari Üzerine Düşünceler

AUTHORS: Kemal Galip BALKAR

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/37411>

BİR DANIŞTAY KARARI ÜZERİNE DÜŞÜN

Kemal

23.6.1962 tarihinde Danıştay Altıncı Sairesi o karar vermiştir. 1962/1868 esas, 1962/1981 karar taşıyan bu hüküm bize hukukumuzun önemli bağdaşamaz göründü; bu sebeple üzerinde durm duk. Düşündüklerimizin gereği gibi anlaşılması i tünü ile buraya aktarıyoruz.

T.C.

D A N I Ş T A Y

Altıncı Daire

Esas No: 1962/1868

Karar No: 1962/1981

kalmadan binanın yıkımına tevessül olunduğu, karar tahliye maksadiyle suiniyetle ittihaz edilmiş bulunurken iptal edilerek iptali dileğidir.

Kanunsözcüsünün Düşüncesi: Davanın durumunun kanunen muteber teminat karşılığında icranın tehirinin düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Altıncı Dairesince işi düşünüldü:

6785 sayılı İmâr Kanununun 50 nci maddesiyle, "Herhangi bir yapıya tamamı yıkılacak derecede tehlikeli olduğu tespit edilirse, yerlerin sahiplerine tehlike derecesine göre bunun müddetli tebliğat yapılacağını ve bu tebliğatı müteakiben içinde mal sahibi tarafından tamir edilerek veya yıktırılacak ke ortadan kaldırılmadığı takdirde Belediye Encümeni binanın yıktırılacağını açıklamaktadır. Nitekim Belediye Encümenince Kanunun bu hükmüne göre verilen ve dava konusu yapılan yıkma kararı, davacının kiracı sıfatıyla bulunduğu gayrimenkul hakkında verilmiş olup, hatabı da bu gayrimenkulün maliki olarak gösterilmektedir. Su hale göre Belediye Encümeninin bu yıkma

BİR DANIŞTAY KARARI ÜZERİNE DÜŞÜNCE

kararın muhatabı olan ve kararla dolayısıyla doğrudan doğruya alâka ve münasebette bulunabilir. Bir kira sonucu olarak mal sahibi ve g nasebet ve alâka kurmuş olan kiracının bu öz betini vesile ittihaz ederek sadece Belediye İda hibi arasında ferdî ve enfüsi hukukî bir münas sis etmiş olan yıkma kararının iptali talebiyle dava açması caiz olamaz. İdarenin gayri şahsi aleyhine iptal davası açabilmek için meşru bir ve direkt bir alâkanın müesses ve mevcut olma le ve inikas suretiyle bir alâka ve menfaat mi sının iptal davası açmaya yeter bir sebep bul yargının maruf ve malûm esaslarından olduğu nacak olursa Belediye İdaresi ile mal sahibi enfüsi bir âmme hukuku münasebeti tesis etmiş ri aleyhine kiracının bir dava hakkı olamayacağı sin olarak ortaya çıkar.

Bu sebeplere binaen kiracı durumunda b Belediye Encümeninin kanunun emrine dayana lün sahibini muhatap tutarak verdiği yıkma ka açmaya sıfat ve selâhiyeti bulunmadığından tebliğat muamelesine tabi tutulmaksızın 3546 sa nununa 7354 sayılı kanunla ilâve edilmiş olan ce reddine ve 800 kurus ilâm harcından geri k

Altıncı Dairenin görüşünü destekliyecek bir sarahat sen C fıkrasında iptal davası açmak yetkisinin sadece leddar olanlara tanınmasının sebebi âmmeye idareleri ri hizmetlerin hukuka uygunluğunun halk tarafında sine yol hazırlamaktır. Bu fıkraya göre dava açmad vacıya müeallik unsurlar şöyle sıralanabilir.

(1) Davacı dava ehliyetini haiz olmalıdır; (2) va açmakta meşru, şahsi ve aktüel bir menfaati bu

Görülüyorki iptal davası açmak için iptali is muhatabı olmaya lüzum yoktur; kaldı ki muame icrası safhasına gelince davacıya tebliğat yapılmak hil içinde evi boşaltması istenmektedir.

Şu duruma kadarki «Belediye Encümeninin l rı aleyhine dava açabilmek sıfat ve selâhiyeti mü kararının mevzuunu teşkil eden gayrimenkulün r rın da muhatabı olan mal sahibine ait ve raci olm cümlesi kanun metni ve iptal davasının iptal sebe maz bir haldedir. İptal davası açabilmek için ipta rarın muhatabı olmaya lüzum olmadığı gibi yuk cümlede beyan edildiği veçhile hakkında yıkma gayrimenkulün maliki olmak da gerekmez.

BİR DANIŞTAY KARARI ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

gayrimenkulün maili inhidam olduğu esasına dayanan kararının iptalini isteyen davacı gayrimenkulün maili olduğu iddiasındadır.

Davacı yıkma kararının kendisini binayı tahliye maksadiyle suiniyetle itti haz edildiğini ileri sürme itti haz eden Encümene isnad olunan suiniyeti tereddüt sak bile Kira Kanununun tahliye davasında kira karşısında malikin Belediye Encümeninden tahliye rı almak suretiyle arzuladığı neticeye daha süratle ulaşması si büsbütün ihtimal dışı sayılamaz.

Encümenin evrak üzerinde yaptığı inceleme sonucu verdiği düşünülecek olursa ilgilinin böyle bir karar raporu şu veya bu suretle sağlaması istenen kararın haniki bir yoldan istihsalini mümkün kılar. Bundan dolayı Belediye İdaresini böyle bir davadan haberdar eylemek si menfaatı dışında âemme hizmetinin ifasını mürakabe yönünden zaruri idi. Danıştay'ın bu mürakabeyi Belediye İdaresinin kendi teşkilâtını mürakabe etmek kân vermeyerek davayı dava arzuhalini hasma tebliğ etmesi doğrusu sarıh kanun hükümlerine pek aykırıdır.

Bizim hukukcularımızın kanun anlayışında gösteren mühim sebeplerden biri şudur: Cesitli yazılırlarımız

hukuk münasebetinden doğan bu hakkı haleldar ediliş talebi davasını açmak selâhiyetini kiracıya tanımıyor. Bununla beraber «Belediye Encümeninin mevzuu ve muhatabı belli bir kararından kira akdi dolayısıyla ve inikas yolu ile münasebette bulunmuş bulunsa bile kendisinin yıkma kararı aleyhine hakkı bahis konusu olmaz» diyor. Sadece menfaat akdinden doğan o binayı kullanma hakkını da ihlâl yüzünden uğradığı zararın da tazminini isteyebileceğinin bu kararı, icrasından önce, iptal ettirmeğe tek yetki tam kaza davası açmaması bir kusurmudur? Bu doğru olduğunu isbat etmek lüzumunu duyan Altıncı Dairenin hakimleri «zira yukarıda açıklandığı veçhile Belediyenin bir gayrimenkulün yıktırılması konusunda alacaklıların nunda doğrudan doğruya hak ve menfaat alâka ve münasebeti Belediye idaresi ile mal sahibi arasında teessüs etmekte ve şunlar ilâve ediyorlar: «böyle ferdî ve enfüsi münasebetler sis eden idarî kararların iptalini ise ancak kararın iptali ve kararlar dolayısıyla ve inikas yolu ile değil doğrudan doğruya alâka ve münasebette bulunan mal sahibi isteyebilir»

Altıncı Dairenin kararı burada bir defa daha hatalı görünmektedir. Şöyle ki âemme hukukunda objektif ve meselesi üzerinde bizim görebildiğimiz hukuk edebiyatı geniş incelemeyi Bordeaux Üniversitesi Profesörleri

BİR DANIŞTAY KARARI ÜZERİNE DÜŞÜNCE

aktarmaya bu yazının ölçüsü elverişli değildir. Kiracının sadece menfaati değil kira aktinden doğan hakları da koruma konusu gayrimenkulden istifade etmek hakkıdır. Davacı iptal davası açacak yerde belediye yıkma kararıyla kira aktinden doğan sükna hakkını ihlal edip tazminat davası açmış olsaydı böyle bir kararın Dairenin vereceği karar acaba ne olurdu diye düşünülecek bir şey. Yıkma kararının malik ile belediye arasında münasebet kurduğunu kabul eden kararın kiracı ile sükna hakkı ihlâl edilmekte iken bunları göz ardı ederek tanınamaması bizce izah edilemez bir husustur. Kiracı getirmektedir. Malikin karar ile ilgisi onun ayrı bir husus olması yönünden ise kiracının da şahsi hakları ihlal cihetindendir. Kaldı ki 3564 sayılı kanunun 23 üncü maddesi C fıkrasında sadece menfaatin haleldar olmasının ihlal edildiğine göre bu menfaatin arka plânında kiracının hakların vasıflarında bir ayırma yapmaya hukuken cevaz verilemez. Kararın bahsettiği şekilde kiracı ihbar edip disede kiracı bakımından mevcut olmadığını iddia etmişimizce imkân yoktur. Şu nokta düşünülmeğe gerktir ki bir gayrimenkulün maili inhidam olduğu ihbarı ihbarı yapanın o gayrimenkulün sahibi olması halinde ihbarın hukukî değeri bakımından hiç bir değeri olmaz. Olsa böyle bir ihbarın malikten gelmesi gerekir.

nun için de 7354 sayılı kanunun ikinci maddesiyle kanuna eklenen maddeye dayanılması çok ağır bir eylemektir. Çünkü:

Prensip itibariyle hiç bir dava usulüne uygun olarak ile tekemmül etmeden red edilemez. Böyle bir kararın ihkakı haktan imtina neticesi verir. Bu sebeple böyle bir verilmesini kanun koyucu da emredemez. Anayasanın 102. maddesi 2. fıkrasında «hiç bir mahkeme, görev ve yetkisi dışında idare edilmeye bakmaktan kaçınamaz» demekle idare edilenin bulduğu kararın iptali talebiyle idarî yargı merciinin hakkını teminat altına almış bulunmaktadır.

Bu açık Anayasa hükmü karşısında acaba 7354 sayılı 3546 sayılı kanuna eklediği maddeden Altıncı Daireye manayı çıkarmaya imkân varmıdır?

Şimdi bu konuyu inceleyelim:

Ek madde Danıştay Kanununda mevcut hiç bir madde bu meydanda dava hakkını kaldırmamaktadır. Bin dokuz sayılı kanun, 23 üncü maddesinin C fıkrası dahil, yargıyı kaldırılmamaktadır. Ek maddenin birinci fıkrası « (1) Bir dava arzuhalinin tebliğat işlemlerini yapma

BİR DANIŞTAY KARARI ÜZERİNE DÜŞÜNCE

dava açılmamış sayılır. Arzuhalin kanuni şa maması yüzünden reddi halinde yeni arzuha maz.

Ek maddenin üçüncü fıkrası merci tecav va arzuhalı yanlış olarak meselâ vergi itiraz nuna hitap etmek gerekirken Danıştaya hita dava bu noktadan red edilirdi; bu yeni hük ilişkin evrakın merciine gönderilmesini sağla

Dördüncü fıkra ayrı ayrı karar ve muam arzuhal ile davanın açılmış olması yahut a ları haiz bulunmaması yüzünden arzuhalin yapılacak muameleyi göstermektedir; burac önemli nokta bu gibi hallerde dava değil arzu dan çıkan neticeyi kanun şu suretle tesbit ed kararının tebliğ tarihinden itibaren bu arzuhal zelterek yenileyebilir, yenilemediği takdirde lır. Görülüyor ki yeni hüküm davacıya süre y fayda sağlamaktadır.

Beşinci ve altıncı fıkralar husumet ve m süre ile ilgilidir.

Ek maddenin kusurlu yönü yalnız 3 ve 4 pılacak işlemi açıkça bevan edip ötekiler için

ikamiline yol açacak ve bu sebeplerle reddi gereken alâkalılar vaktinde uyandırılmış ve işlerinin mercilemesine fırsat verilmiş olacaktır.» Gerek muvakkat esas 1/304, Karar 2 numaralı mazbatasında, gerek mi heyetinde bu ek madde hakkında hiç bir mütalâa memiş, Hükûmet teklifi olduğu gibi kabul edilmiştir.

Adı geçen kanun yalnız 3546 kanunun 28. maddeden kaldırıldığına göre birinci maddesi ile 3546 sayılı kanunun 2, 4, 12, 13, 16, 17, 20, 43. maddeleri ve 4904 sayılı kanunun 1, 5, 7, 14, 14, 19, 21, 22, 25, 26, 29, 57, ve 59. maddelerine de değişiklik beklenemez. Maddenin konuş gayesi yürürlükte bulunan mucip sebeplere göre rasyonel bir çalışmaya imkân vermesidir. Bu gaye hiç bir suretle idare edileni dava hakkını elde etmek suretiyle elde edilemez. Mucip sebepler bu çalışmayı da açıklamaya ihtiyaç duyarak ikinci cümle ile bu maddede zikrolunan 6 cihetten davaların başlatılmasını, bir an önce islâh ve ikmaline yol açacak ve reddi gereken davalar için alâkalılar vaktinde uyandırılması işlerinin mercilere sevk edilmesine fırsat verilmiş olacaktır. Bu cümlede bazı davaların zikrolunan 6 cihetten elelenmesi bahis konusudur, fakat hemen arkasından bir an önce islâh ve ikmaline yol açacağı söylenmek ki bu eleme islâh ve ikmali hızlandırmaya matuftur.

BİR DANIŞTAY KARARI ÜZERİNE DÜŞÜN

üç numaralı fıkrada gösterilen merci tecavüzünunla bu ek madde yürürlüğe girmeden pek vüzünden red edilmekte idi. Davacıların bu bu yeni hükümle davalarının incelenmeden sini önlemiş ve dava evrakının ilgili mercil sağlamış ve Danıştaya müracaat tarihini al racaat tarihi diye kabul etmekle dava hakkını larından kaybını önlemiştir.

Geriye 1, 2, 5, 6, sayılı fıkralar kalıyor; sumete ilişkin beşincisi ötekilerden önce ince ki bu hususta 4904 sayılı kanunun 24. madde bu hükme göre «süresi içinde açılmış davanı dığı makamda görülen isabetsizlikten dola bu kararın tefhim veya tebliğinden başlayara vacının bu ciheti tashih suretiyle yeniden aç aşımı (süre aşımı) nazara alınmaz». Bu hük maddede bu konuda her hangi yeni bir usul metten bahsedilmesinin sebep ve hikmeti an geçen 24. madde yürürlükten kaldırılmış değ nun hangi hükümleri değiştirdiğini ve hangi nı açıkca beyan eylediğine göre burada zım caiz olamaz. Şu açıklamadan sonra ek madde taya dokunalım: orada «bu sebeplerle reddi g

Yukarıda açıklamaya çalıştık ki arzuhal reddini fıkрасında beyan eylediğı iki hale hasretmiş, her iki dava hakkının kaybolmaması için gereken tedbirleri ger yünden kararın dayandığı ek maddede sıfat ve bahis yoktur. Binaenaleyh karar ek maddeye dayanır. Sıfat ve selâhiyet kavramları ek maddede yer almaz. bunların 1 numaralı bentteki ehliyet istilâhı yerine düşünülebilir; böyle olduğunu farzetsek yine hüküm çünkü ehliyet mefhumu bir medeni hukuk mefhumu beple şahsın vasıflarından doğan hukukî bir neticedir. huk yönünden tam ehliyet sahibi olan bir şahsın bir açmasını önleyecek ek maddede her hangi bir hüküm lan dava bir iptal davası olduğuna göre aranacak k sayılı kanunun 23. maddesinin C bendinde mevcut ibarettir; bunlar da tedkik ve tebliğ heyetinin takd dava dairesinin tebliğata tabi tutulmaksızın arzuha karar vermesini mümkün kılacak bir durum yaratır.

Bütün bu mülâhazalarla davacıyı Anayasanın ke ladiğı dava açma hakkından mahrum eden kararın den hukuka uygunluğu kabul edilemez.